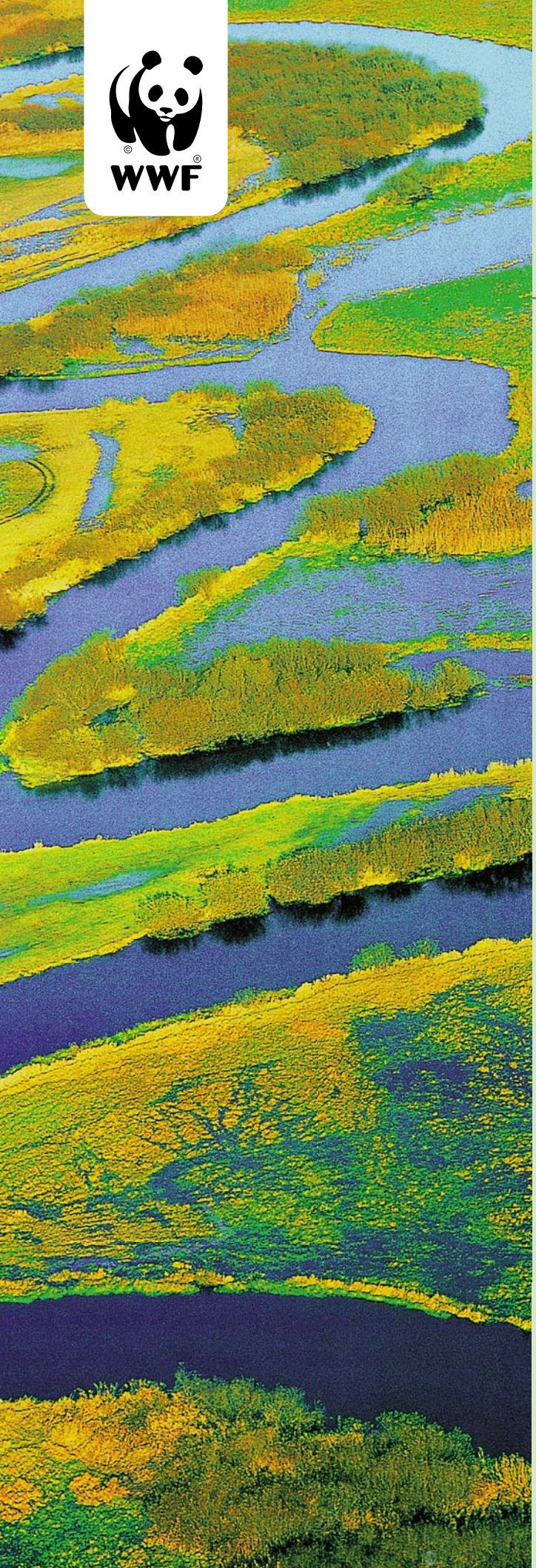

Chronić przyrodę z ludzmi i dla ludzi

CHRONIMY BAGNA BIEBRZAŃSKIE

Początki działalności nad BIEBRZĄ

Wiosenne rozlewiska Biebrzy

WWF - Światowy Fundusz Na Rzecz Przyrody, jest jedną z największych międzynarodowych organizacji zajmujących się ochroną przyrody. W czasie przeszło 40 lat swojego istnienia WWF zainicjował, przeprowadził lub pomógł w realizacji ponad 12 600 przedsięwzięć z dziedziny ochrony przyrody w 154 krajach świata, przyczyniając się do powstania 270 parków narodowych.

Doświadczenia WWF z różnych stref klimatycznych i różnych kręgów kulturowych prowadzą do wniosku, że na całym świecie kluczem do sukcesu w ochronie przyrody jest dostrzeżenie człowieka – jego potrzeb i aspiracji. Toteż mottem działalności WWF nad Biebrzą od ponad 10 lat jest „chronić przyrodę z ludźmi i dla ludzi".

Początki zaangażowania WWF w ochronę Bagien Biebrzańskich sięgają końca lat 80-tych, kiedy profesorowie, Adam Pałczyński i Andrzej Dyrcz, odkrywcy Bagien Biebrzańskich dla świata nauki i główni orędownicy utworzenia Biebrzańskiego Parku Narodowego, zwrócili się do WWF z prośbę o wsparcie wysiłków na rzecz objęcia ochroną prawną całej doliny Biebrzy. Dzięki determinacji polskich profesorów, WWF w 1990 r. rozpoczął trwający trzy lata projekt, którego ukoronowaniem były narodziny Biebrzańskiego Parku Narodowego. Partnerem WWF była wówczas Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. WWF uznał powstanie Biebrzańskiego Parku Narodowego za jedno z najważniejszych wydarzeń na świecie w sferze ochrony przyrody w 1993 roku.

Wynikiem pierwszej, trzyletniej tury „obecności pandy nad Biebrzą" były opracowania, które stworzyły zarys koncepcji ochrony przyrody BPN, restytucji stosunków wodnych oraz rozwoju turystyki. Zostały one przygotowane przez zespół polskich naukowców i działaczy na rzecz ochrony przyrody, we współpracy ze specjalistami z Holandii, Niemiec oraz Szwecji.

Inspiracją do powrotu WWF nad Biebrzę stały się wyniki obrad „biebrzańskiego okrągłego stołu" zorganizowanego przez Towarzystwo Biebrzańskie w 1995 roku. Do WWF została wówczas skierowana prośba o pomoc w rozwiązaniu szeregu problemów, z którymi borykał się młody park narodowy: budowanie społecznej akceptacji dla parku i partnerskiej współpracy w regionie, hamowanie niekorzystnych dla bioróżnorodności zmian roślinności oraz odtwarzanie zbliżonych do naturalnych warunków wodnych w dolinie Biebrzy. W odpowiedzi na ten apel, w 1997 r. zostało utworzone biebrzańskie biuro WWF.

Wiosenne przeloty gęsi

Chronić przyrodę z LUDŹMI i dla ludzi

Kurs na przewodników

Wszechnica Biebrzańska

W pierwszej fazie działalności, w myśl zasady „chronić przyrodę z ludźmi i dla ludzi", WWF skoncentrował swoją uwagę na społecznych aspektach funkcjonowania Biebrzańskiego Parku Narodowego. WWF zainicjował i sfinansował szkolenia dla pracowników BPN z dziedziny komunikacji i zarządzania oraz podjął starania na rzecz budowania silniejszych więzi pomiędzy lokalną gospodarką a ochroną przyrody, zwłaszcza w dziedzinie turystyki. Jedną z pierwszych inicjatyw w tej sferze było opracowanie strategii rozwoju turystyki w całej dolinie Biebrzy. Strategia powstała w toku procesu, który połączył doświadczenia z funkcjonowania turystyki przyjaznej przyrodzie w krajach zachodniej Europy, z poglądami gospodarzy tej ziemi – liderów osiemnastu gmin biebrzańskich, administracji Parku, organizacji pozarządowych, firm i osób związanych z turystyką nad Biebrzą.

Zorganizowane i sfinansowanie przez WWF szkolenia przewodników turystycznych po Dolinie Biebrzy, w którym wzięło udział ponad 90 mieszkańców biebrzańskich gmin, było kolejnym ważnym wydarzeniem na drodze rozwijania turystyki przynoszącej dochody miejscowej ludności. Szkolenie to zaowocowało dodatkowo powstaniem prężnej organizacji pozarządowej, Stowarzyszenia Ekoturystycznego „Biebrza Koneserom", która walnie przyczyniła się do nadania medialnego rozgłosu dolinie Biebrzy.

Ważną sferą zainteresowania WWF było pielęgnowanie lokalnego dziedzictwa kulturowego, wspieranie wytwarzania regionalnych pamiątek, zwłaszcza tych inspirowanych przyrodą, rozwój agroturystyki oraz promocja walorów turystycznych doliny Biebrzy w kraju i za granicą. W efekcie powstało szereg publikacji - tradycyjnych, drukowanych (np. komplet materiałów promocyjnych w trzech językach, „Rozmówki polsko-angielskie dla gospodarzy gościnnych i przewodników turystycznych") i internetowych (np. „Gospodarstwa gościnne w dolinie Biebrzy"). Pojawili się wytwórcy interesujących pamiątek, a takie imprezy jak „Targi Produktu Lokalnego *100 Pomysłów dla Biebrzy*", „Mistrzostwa Polski w Koszeniu Bagiennych Łąk dla Przyrody *Biebrzańskie Sianokosy*" i „Wszechnica Biebrzańska" na trwałe wpisały się w biebrzański kalendarz. Powstały też wieże obserwacyjne, które umożliwiają podziwianie piękna biebrzańskiego krajobrazu, a zarazem nawiązują swoją architekturą do zanikających, tradycyjnych elementów lokalnej kultury materialnej. Na warsztatach współfinansowanych przez WWF mieszkańcy biebrzańskich gmin mieli okazję nauczyć się niemal zapomnianej sztuki krycia dachów trzcinową strzechą.

Budowanie przyjaznych RELACJI

Wabiki batalionów

Liczenie storczyków na Batalionowej Łące

Koszenie bagiennych łąk

W ramach budowania przyjaznych relacji pomiędzy parkiem narodowym a lokalną społecznością, WWF rozpoczął wydawanie czasopisma dla dzieci „Nasza Biebrza", które nieodpłatnie trafia do kilkudziesięciu biebrzańskich szkół. Dla wszystkich zainteresowanych jest ono również dostępne w internecie. Działania WWF w dziedzinie edukacji ekologicznej objęły także program dla młodzieży szkolnej „Obserwator Przyrody" oraz - w ramach projektu „Batalionowa łąka" realizowanego wraz z Towarzystwem Biebrzańskim - warsztaty „Wabiki Batalionów".

WWF wspiera Biebrzański Park Narodowy oraz lokalną organizację pozarządową, Pracownię Architektury Żywej, w działaniach, których celem jest odtwarzania naturalnych stosunków wodnych na Bagnach Biebrzańskich. Fundusz sfinansował m.in. specjalistyczne opracowania będące ważnym etapem długiej i trudnej drogi do zapobieżenia przesuszaniu torfowisk. Dużą wagę WWF przykłada także do wypracowania rozwiązań skutecznie hamujących zarastanie krzewami i trzciną najcenniejszych pod względem przyrodniczym otwartych torfowisk. Fundusz organizował międzynarodowe warsztaty oraz wyjazdy studyjne pracowników Parku i związanych z Bagnami Biebrzańskimi naukowców do krajów o bogatej tradycji czynnej ochrony mokradeł. Inspirował również i współfinansował międzynarodowe badania naukowe na temat tradycyjnej gospodarki rolnej jako potencjalnego narzędzia ochrony przyrody na Bagnach Biebrzańskich.

Dzięki zaangażowaniu WWF Biebrzański Park Narodowy dołączył do grona kandydatów do PAN Parks – elitarnej sieci najcenniejszych i najlepiej zarządzanych europejskich parków narodowych.
Głównym celem „misji pandy na Bagnach Biebrzańskich" było budowanie partnerskiej współpracy i „uspołecznienie" procesu ochrony przyrody oraz zademonstrowanie, że ochrona przyrody jest ważną pozytywną składową rozwoju lokalnej gospodarki. W ciągu ostatnich dziesięciu lat wiele dobrego wydarzyło się nad Biebrzą.

Jak głosi przysłowie, sukces ma wielu ojców. Stopień zaangażowania WWF w wiele z tych zdarzeń był zróżnicowany: począwszy od podsunięcia komuś pomysłu bądź sfinansowaniu planów naszych partnerów, a skończywszy na realizacji przedsięwzięcia od początku do końca własnymi siłami WWF. Z perspektywy WWF, za największe osiągniecie uznajemy fakt, ze udało nam się poszerzyć i umocnić grono osób i organizacji głęboko zaangażowanych w ochronę Bagien Biebrzańskich i w pracę na rzecz dobra ludzi tu żyjących oraz, że niektórym z tych osób pomogliśmy rozwinąć skrzydła.

Biebrzańskie SIANOKOSY

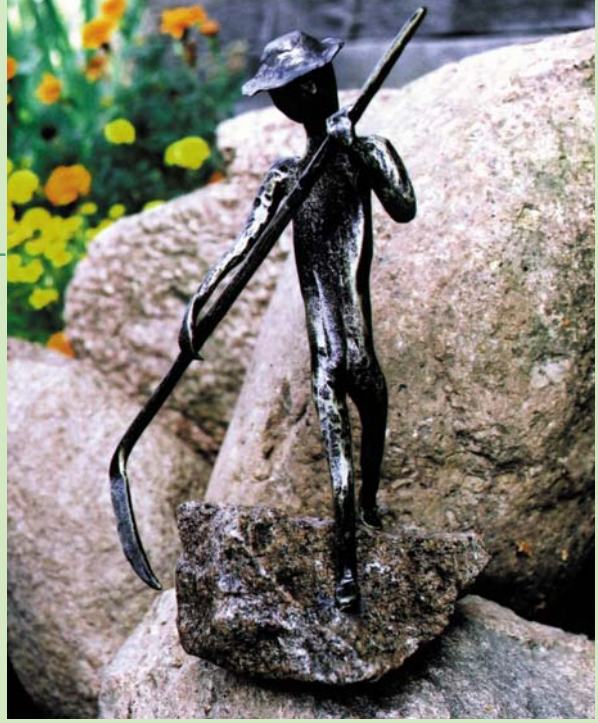

Statuetka „Wielkiego Kosiarza"

MISTRZOSTWA POLSKI W KOSZENIU BAGIENNYCH ŁĄK DLA PRZYRODY BIEBRZAŃSKIE SIANOKOSY

Celem Mistrzostw Polski w Koszeniu Bagiennych Łąk dla Przyrody „Biebrzańskie Sianokosy" jest ocalenie liczącej setki lat tradycji koszenia podmokłych łąk oraz spopularyzowanie idei czynnej ochrony przyrody terenów bagiennych. Chcielibyśmy także przywrócić atmosferę zabawy i swoistej rywalizacji sportowej pomiędzy kosiarzami, jaka niegdyś towarzyszyła „bagiennym sianokosom". Rozgłos medialny, jaki Dolinie Biebrzy dodatkowo przynosi impreza, przyczynia się ponadto do promocji atrakcji turystycznych tego regionu. Pogłębienie wiedzy przyrodniczej lokalnej społeczności - zwłaszcza biebrzańskich rolników i władz samorządowych - ma właśnie tu nad Biebrzą - szczególne znaczenie: dolina Biebrzy została wybrana jako pilotowy obszar do wdrażania programów rolno-środowiskowych, jak również została zaproponowana do europejskiej sieci ochrony przyrody *Natura 2000*.

WWF Polska wraz z Towarzystwem Biebrzańskim od 1999 roku był zaangażowany w organizację „Biebrzańskich Sianokosów" - imprezy przybliżającej tematykę tradycyjnego koszenia jako sposobu ochrony otwartych łąk turzycowych. Pierwsza impreza była adresowana do młodzieży z biebrzańskich szkół, która miała okazją zapoznać się ze sposobem pozyskiwania siana z bagiennych łąk, w taki sposób jak robili to przed laty ich dziadkowie, czyli bez wykorzystania mechanicznego sprzętu. Dzieci pomagały grabić siano drewnianym grabiami, budowały z niego kopy oraz znosiły je na tradycyjnych ręcznych nosidłach do budowanego stogu.

W kolejnym roku na „Biebrzańskie Sianokosy" zaproszono szerokie grono miłośników Bagien Biebrzańskich i przewodników turystycznych ze Stowarzyszenia Ekoturystycznego „Biebrza Koneserom". Oprócz prac polowych uczestnicy imprezy wieczorem uczyli się wyplatać ręcznie kosze z biebrzańskiej wikliny oraz wycinać z drewna tradycyjne elementy zdobnicze podlaskich domów (nadokienniki)

Konkurencja „O Tatową Kosę"

Trzecie „Bagienne Sianokosy" zorganizowano w 2001 roku jako Zawody w Koszeniu Bagiennych Łąk „O Tatową Kosę". Do walki „na kosy" stanęli zawodowi kosiarze, czyli głównie rolnicy. „O Wójtową Osełkę" walczyli natomiast ci, którzy większość czasu spędzają za biurkiem, a więc dyrektorzy parków narodowych oraz prezesowie funduszy i organizacji pozarządowych zajmujących się ochrona przyrody.

Bardzo duże zainteresowanie, z jakim spotkały się zawody skłoniła grono organizatorów do nadania zawodom rangi imprezy o zasięgu krajowym. W I Otwartych Mistrzostwach Polski w Koszeniu Bagiennych Łąk dla Biebrzańskiej Przyrody „O Tatową Kosę" w 2002r. wzięło udział 40 zawodników z całej Polski. Liczba obserwatorów sięgnęła 300 osób, a echo medialne odbiło się w całym kraju. Cel zawodów został osięgnięty, jako że była to wspaniała sportowa rywalizacja kosiarzy, przednia zabawa dla kibiców, skoszono kolejnych kilka hektarów „Batalionowej łąki", a po Polsce rozeszło się przesłanie, że tradycyjne rolnictwo jest bardzo potrzebne w czynnej ochronie cennych przyrodniczo, a niestety zagrożonych przez zaprzestanie użytkowania, siedlisk. Z niekorzystnym zjawiskiem zarastania krzewami i drzewami łąk, na których rolnicy zaniechali koszenia, mamy bowiem do czynienia nie tylko na Bagnach Biebrzańskich, ale i w wielu innych miejscach w Polsce. W dolinie Biebrzy ten problem ma jednak o tyle fundamentalne znaczenie, że cechują ją wciąż zachowane walory przyrodnicze unikalne w skali światowej, a ich utrzymanie zależy od utrzymania łąk bagiennych w stanie otwartym (bez trzciny, krzewów i drzew) np. dzięki rolniczemu użytkowaniu tych terenów.

Jesień 2003 r. to termin już piątej imprezy z cyklu „Biebrzańskich Sianokosów". W gronie jej organizatorów – oprócz WWF Polska – znalazły się Biebrzański Park Narodowy, gmina Trzcianne, Towarzystwo Biebrzańskie oraz Stowarzyszenie Ekoturystyczne „Biebrza Koneserom". Patronat medialny nad imprezę objęły: Telewizja Polska S. A. Oddział Białystok, Radio Białystok oraz Gazeta Współczesna.

TVP 3 BIAŁYSTOK

Polskie Radio Białystok

GAZETA współczesna

WWF Światowy Fundusz Na Rzecz Przyrody

WWF – Światowy Fundusz Na Rzecz Przyrody jest jedną z największych międzynarodowych organizacji zajmujących się ochroną przyrody. W czasie przeszło 40 lat swojego istnienia WWF zainicjował, przeprowadził lub pomógł w realizacji ponad 12600 przedsięwzięć z zakresu ochrony przyrody w 154 krajach świata, przyczyniając się do powstania 270 parków narodowych. Fundusz współpracuje z wieloma partnerami, w tym z władzami państw, organizacjami pozarządowymi, firmami i osobami prywatnymi, pełni także rolę niezależnego doradcy w zakresie ochrony środowiska dla wielu międzynarodowych instytucji oraz rządów na całym świecie. Organizację wspiera prawie 5 milionów członków.

Misja i cele WWF

WWF zajmuje się całym spektrum działań, które mają na celu ochronę środowiska naszej planety i utrzymanie naturalnych procesów przyrodniczych na Ziemi. Na całym świecie organizacja zabiega o ochronę lasów, wód śródlądowych, mórz i oceanów oraz zagrożonych gatunków roślin i zwierząt, stara się przeciwdziałać zmianom klimatu wywołanym przez działalność człowieka i zagrożeniom wynikającym z produkcji toksycznych chemikaliów.

Misją WWF jest powstrzymanie dalszej degradacji środowiska naturalnego Ziemi i kształtowanie przyszłości, w której ludzie będą żyli w harmonii z przyrodą, poprzez:

1. utrzymanie genetycznej i biologicznej różnorodności świata roślin i zwierząt oraz ich naturalnych środowisk życia
2. zapewnienie długotrwałego i bezpiecznego dla środowiska wykorzystania odnawialnych zasobów naturalnych,
3. wspieranie procesów zapobiegających zanieczyszczaniu środowiska, jego bezwzględnej eksploatacji oraz marnotrawieniu energii i zasobów Ziemi.

WWF w Polsce

Pierwsze dwa projekty zrealizowane przez WWF na terenie Polski związane były z ochroną Odry i Nysy („Zielona Wstęga Odra-Nysa" 1994-2000) oraz Warty („Rozwój społeczno-ekonomiczny regionu Warty" 1999-2000). W chwili obecnej organizacja prowadzi w Polsce osiem projektów, koncentrując się głównie na ochronie lasów, rzek, klimatu oraz promowaniu zrównoważonego rozwoju i tradycyjnego, proekologicznego rolnictwa.

Tekst: Przemysław Nawrocki, Małgorzata Znaniecka, Magdalena Dul
Zdjęcia: Krzysztof Górski, Beata Nawrocka, Paweł Świątkiewicz, Wiktor Wołkow, Małgorzata Znaniecka
Projekt i skład: Konrad Adam Mickiewicz

WWF®

www.wwf.pl